

РОЗВИТОК СПІВПРАЦІ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ З МИТНИМИ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВ-УЧАСНИЦЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

© Дорош М. М., 2015

Досліджено процеси європейського митного співробітництва, що стало актуальним не лише з огляду на потреби науки міжнародного митного права, а й у контексті розвитку митного права України. Так, необхідне повне й всебічне дослідження проблем додержання нашою державою у національній практиці митного регулювання загальноновизнаних у світових митних відносинах норм і стандартів, виконання міжнародних договорів України з питань митної справи.

Ключові слова: Європейський Союз, митні органи, міжнародне митне співробітництво, митна служба Республіки Польща, стратегія митної співпраці.

М. М. Дорош

РАЗВИТИЕ СОТРУДНИЧЕСТВА ТАМОЖЕННЫХ ОРГАНОВ УКРАИНЫ И ТАМОЖЕННЫХ ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВ- УЧАСТНИКОВ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

Исследуются процессы европейского таможенного сотрудничества, что стало актуальным не только с учетом потребностей науки международного таможенного права, но и в контексте развития таможенного права Украины. Так, необходимо полное и всестороннее исследование проблем соблюдения нашим государством в национальной практике регулирования общепризнанных в мировых таможенных отношениях норм и стандартов, выполнение международных договоров Украины по вопросам таможенного дела.

Ключевые слова: Европейский Союз, таможенные органы, международное таможенное сотрудничество, таможенная служба Республики Польша, стратегия таможенного сотрудничества.

М. М. Dorosh

DEVELOPMENT COOPERATION CUSTOMS OF UKRAINE WITH THE CUSTOMS AUTHORITIES OF EUROPEAN UNION MEMBER

The article deals with the process of European customs cooperation that was important not only because of the needs of science of international customs law, but also in the context of customs law Ukraine. Thus, it is necessary to complete and comprehensive study of the problems of our country in compliance with national practice customs regulations generally recognized in international relations customs regulations and standards, implementation of international treaties of Ukraine on customs affairs.

Key words: European Union, customs authorities, international customs cooperation, the Customs Service of the Republic of Poland, customs cooperation strategy.

Постановка проблеми. Міжнародне економічне співробітництво, насамперед між державами, зумовлює необхідність співпраці й у сфері організації та здійснення митної справи. Цей напрям співпраці націлений на вирішення системи економічних, організаційних, правових та інших питань, які забезпечують сприятливі умови для розвитку та захисту економічних інтересів відповідних держав, захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності та громадян.

Зазначимо, що і в інших державах світу, переважно, так само розуміють зміст митної справи. Постійне переміщення громадян, вантажів, цінностей через митні кордони держав вимагає не лише застосування національного законодавства, а й міжнародного права, зокрема міжнародного економічного права, яке регулює відповідні відносини між державами. На перспективи інтеграції нашої держави в Європейський Союз впливатиме процес подальшого розширення ЄС і його внутрішньої інституціональної реформи. Експерти прогнозують появу нових можливостей співробітництва України і ЄС у зв'язку з розширенням Євросоюзу, зокрема зниження рівня тарифного захисту щодо українського експорту. Водночас можна очікувати і негативного впливу розширення Європейського Союзу на такі сфери співпраці України з нинішніми країнами-кандидатами, як торговельно-економічну, військово-технічну, транспортну, міграційну, гуманітарну, що пов'язано зі змінами чинного в країнах-кандидатах регуляторного режиму в їхніх відносинах із Україною згідно з нормами, правилами і процедурами ЄС. Основою правового регулювання митної справи в Європейському Союзі є норми і принципи міжнародного митного права, які охоплюють усі форми й методи правового регулювання зовнішньоторговельних відносин держав-учасників митного союзу Європейського співтовариства в межах сучасної загальної системи міжнародних відносин [7, с. 151]. Одним з найважливіших напрямів співпраці митних служб держав, є, безумовно, їх взаємодія у боротьбі з контрабандою та порушеннями митних правил.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження міжнародної взаємодії митних органів сьогодні доволі актуальне та зумовлене досить широким колом питань, серед яких варто відзначити те, що перетин товарів, транспортних засобів та інших предметів має міжнародний характер, а отже, щоб не допустити їх незаконного здійснення, потрібно налагоджувати міжнародне співробітництво держав у цій сфері. Разом з тим, окремі аспекти митної співпраці європейських держав як у науці міжнародного права, так і в галузевих науках вивчали такі радянські, вітчизняні й зарубіжні науковці, як К. Г. Борисов, Х. Вольфганг, Д. Дайнен, Є. В. Додін, Л. М. Ентін, О. Д. Єршов, С. С. Жамкоч'ян, Г. Ісаак, С. Ю. Кашкін, В. Кернз, А. М. Козирін, Ж.-К. Коллі, Б. А. Кормич, Д. Ласок, В. І. Лісовський, М. Люкс, А. В. Мазур, С. М. Перепьолкін.

Мета статті полягає в дослідженні особливостей організації міжнародної співпраці у сфері митного права, сучасного стану та перспектив розвитку міжнародного співробітництва митних органів країни та держав-учасниць Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. Україна здійснює доволі активні та цілеспрямовані заходи для увідповіднення норм національного митного права до міжнародно-правових стандартів шляхом вступу у міжнародні конвенції, що регулюють діяльність митниці, укладення міжнародно-правових договорів, що визначають основні та найзагальніші положення митно-правового регулювання, обміну інформацією та здійснення спільних заходів для реалізації митної політики держав. Крім того, враховуючи те, що сьогодні Україна є учасницею доволі великої кількості міжнародних угод та договорів, це, своєю чергою, спонукає законодавчу та виконавчу влади здійснювати реформування митної системи, запроваджувати новітні форми, методи правової діяльності.

Відповідно до Митного кодексу України, держава бере участь у міжнародній співпраці з питань митної справи. У митній справі Україна дотримується загальновизнаних у міжнародній практиці систем класифікації та кодування товарів, митних режимів, митної статистики, інших

загальноприйнятих у світових митних відносинах норм і стандартів, а також забезпечує виконання міжнародних договорів України з питань митної справи, укладених в установленому законом порядку [5].

Україна сьогодні може активно інтегруватись в різні європейські структури, які пов'язані з такими сферами, як культура, спорт, наука, освіта, технологія. Але незалежно від сфери, в якій відбувається співпраця України і ЄС, мають бути визначені головні пріоритети і засади цього співробітництва.

Найбільш розвиненим і перспективним напрямом співпраці України з ЄС є торгівля. Україна має сьогодні позитивну динаміку двосторонньої торгівлі з Європейським Союзом. Поступово динаміка цього співробітництва набирає обертів, тому передбачається, що незабаром ЄС разом з новими членами Євросоюзу стануть найбільшими торговельними партнерами нашої держави. Співпраці за цим напрямом сприяє і те, що Україна стала повноправним членом Світової організації торгівлі, міжнародної організації, метою якої є розроблення системи правових норм міжнародної торгівлі та контроль за їх дотриманням. Головними цілями Організації є забезпечення тривалого і стабільного функціонування системи міжнародних торговельних зв'язків, лібералізація міжнародної торгівлі, поступове скасування митних і торговельних обмежень, забезпечення прозорості торговельних процедур. Організація формує міжнародні правила, яких країни-члени повинні дотримуватися під час здійснення торговельних відносин, а також забезпечує умови для проведення багатосторонніх переговорів, спрямованих на глобальну лібералізацію торгівлі. Для того, щоб реалізувати стратегію євроінтеграції, Україна мусить забезпечувати високі темпи економічного зростання. Тільки за таких умов її економіка зможе рухатися у напрямку гармонізації національних економічних показників з відповідними показниками країн Європейського Союзу. Вступ України до СОТ відкрив перспективи для розвитку національної економіки. Проведений у 2014 році аналіз підсумків перших шести років членства України в СОТ підтвердив важливість цього інституту інтеграції української економіки у світові торговельно-економічні відносини.

Варто зазначити про тісну співпрацю нашої держави з сусідом – Республікою Польща, в якій після вступу до Європейського Союзу відбулося передавання на рівень наднаціональної компетенції в справі митної політики. Відтак зник її національний характер, і було створено реформовану державну митну систему.

Особливості структури сучасної митної служби Польщі пов'язані з європейським будівництвом. Йдеться насамперед про інституціональну сферу, функціонування якої входить виключно до компетенції держав-членів [1].

Протягом найближчих років напрям змін у митній політиці Польщі визначався пристосуванням до принципу вільного та необмеженого товарообміну в Євросоюзі, що є однією з підстав його існування.

Основна функція митної служби Польщі – фіскальна.

Загалом, митна служба Польщі здійснює регулювання у сфері:

– заходів державної митної політики щодо регулювання цілей та обсягів міжнародної торгівлі (моніторинг виконання митних квот тощо);

– дотримання національних і міжнародних митних правил щодо заборони обмежень у міжнародній торгівлі, підписаних Польщею двосторонніх та багатосторонніх угод з питань митної справи;

– контролю за іноземною валютою [4].

Між Державною митною службою України та митною службою Республіки Польща вже підписано низку угод щодо обміну певною інформацією. Та все ж, прагнучи розширити взаємодію між митними органами держав, зокрема між суміжними прикордонними митними органами, усвідомлюючи необхідність підвищення ефективності митного контролю товарів, які переміщуються через українсько-польський державний кордон, необхідно вдосконалювати міжнародне законодавство. Наша країна виступає за спільний прикордонно-митний контроль на українсько-польському кордоні, аргументуючи тим, що Україна і Польща вже домовилися про відповідні дії [6].

Ще одним яскравим представником належного міжнародного співробітництва є Угорщина. Україна є особливим зовнішньоекономічним партнером Угорщини, за обсягом товарообігу в 2013 р. вона була нашим 14-м найважливішим партнером. Водночас вона і надалі є третім найважливішим експортним ринком серед країн, що не входять до складу ЄС (після Росії та Сполучених Штатів, випереджаючи Китай). Митні відомства України та Угорщини тісно співпрацюють у багатьох напрямках. Домовленості останніх зустрічей стали продовженням угод, яких було досягнуто під час візиту до Будапешту в липні 2011 р.

Зокрема, підписані сьогодні документи передбачають роботу системи раннього повідомлення про виникнення надзвичайних ситуацій на українсько-угорському кордоні. Визначено алгоритм стадій інформування – від старшого зміни у пункті пропуску до керівників митних служб України та Угорщини. Також визначено оптимальну кількість транспортних засобів, яку сторони зобов'язуються приймати за певний період. Це сприятиме запобіганню виникненню черг та збільшенню товарообігу і обсягів перевезень зовнішньоекономічних вантажів через пункти пропуску на українсько-угорському кордоні.

Надалі співпрацюватимуть українське та угорське митні відомства і у сфері підготовки кадрів та наукової діяльності. Важливими є напрями та можливості покращення взаємодії із суміжними митними органами Угорщини у сфері боротьби з митними правопорушеннями та визначення форматів обміну інформацією для підвищення ефективної співпраці, зокрема обміном попередньою інформацією. Показник вартості предметів злочинів, які виявлені у співпраці з угорськими колегами, вже є одним з найкращих у митній системі. Особливий інтерес митних органів України викликає налагодження оперативного контакту з представниками митних органів Угорщини щодо обміну інформацією про значні затримання наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, а також щодо підакцизних товарів, зокрема тютюнових виробів. Угорській стороні запропоновано налагодити оперативний обмін вищезазначеною інформацією на регіональному рівні та на рівні митних адміністрацій.

Угорщина зацікавлена у подальшому поглибленні відносин між Європейським Союзом та Україною, адже Україна є найбільшим сусідом Угорщини і водночас економічним партнером особливого значення. Основною метою такої співпраці є підтримка сприятливої атмосфери, яка характеризує білатеральну співпрацю, а також держави, зацікавлені у подальшому розвитку багатогранної співпраці.

У 2012 році набула чинності Рамкова стратегія митного співробітництва між Україною та Європейським Союзом. Ініціатор – Європейська Комісія, яка ставить за мету подальший розвиток практичної взаємодії між Україною та Європейським Союзом у митній сфері. Суть проекту полягає у сприянні реалізації пріоритетів митної політики ЄС щодо країн – східних сусідів.

Зміст Стратегії складається з трьох основних елементів:

- безпечні торговельні потоки;
- управління ризиками та боротьба з шахрайством;
- інвестиції в модернізацію митниці [3].

Державна митна служба України під час презентації в Брюсселі заявила про свої наміри створення багатофункціональної, конкурентоспроможної, ефективно керованої митної служби, прирівняної до найсучасніших моделей митниць світу.

В основу перетворень митної справи покладено концепцію митного законодавства, гармонізованого із законодавством Європейського Співтовариства. Такий підхід у період переходу України до економіки відкритого ринку забезпечить застосування в митній практиці понять і правил, прийнятих у світовому митному оточенні, і сприятиме зацікавленню Комісії Європейського Співтовариства у практичному сприянні митній службі України у її модернізації.

Висновки. Прагнення нашої держави інтегруватися до європейської спільноти стає додатковим потужним стимулом соціально-економічних перетворень, в реалізації яких важлива роль належить митній службі України та здійснюваному нею міжнародному співробітництву в галузі митної справи [5]. Європейський вибір України, визначений у початковий період

формування основ її зовнішньої політики, став природним наслідком здобуття країною державної незалежності. Він відображає життєво важливі інтереси України, викристалізувався з усієї попередньої історії українського народу, його ментальності та глибоких демократичних традицій, ґрунтується на законному прагненні громадян України бачити свою державу невід'ємною частиною єдиної Європи.

Історія української держави спонукає її до створення міжнародної системи безпеки, основаної на співпраці, відповідальності, повазі до суверенітету і прав людини. Сьогодні Україна є новою передовою лінією Європи. Післявоєнний урок європейської інтеграції триватиме доти, доки Україна не інтегрується в європейську сім'ю.

Збільшення території Європейського Союзу, пов'язане з прийняттям до його складу нових країн-членів, привело до появи спільного кордону між Україною та Європейським Союзом, довжина якого близько 1400 км. З урахуванням такого тісного сусідства, зумовленого, передусім, питаннями економічної безпеки та забезпечення надійного захисту громадян ЄС та України, відбулася активізація українсько-європейського співробітництва в галузі митної справи.

Подальший розвиток митної служби України в умовах перетворень, що відбуваються у світовому суспільстві, здійснюватиметься на основі значного збільшення обсягів переміщуваних через кордон товарів внаслідок глобалізації торгівлі, масового впровадження комп'ютерних інформаційних технологій, поряд зі зростанням ролі митниці як інструменту, що регулює торговельно-економічні відносини, і потребує нових підходів до ведення митної справи. В основу роботи митних органів покладено завдання сприяння розвитку міжнародної торгівлі, створення належних умов для зовнішньоекономічної діяльності [2]. Взаємодія між митними службами має досить тривалу історію, з моменту отримання незалежності у нашій державі активно відбуваються процеси підписання відповідних угод, багато з яких потребують сьогодні оновлення і перегляду положень.

1. Gerard Mosiej. *Polityka Celna Polski w okresie transformacji systemowej* [Text] / Gerard Mosiej. – Torun : Wydawnictwo Adam Marszalek, 2004. – S. 344. 2. Іващук О. Ю., Гуменчук Т. А. *Кроки державної влади у модернізації діяльності митної служби України : матеріали міжн. наук.-прак. конф.* – К. : МНПІК. 3. Інформація щодо міжнародного митного співробітництва з ЄС, з міжнародними організаціями, даних щодо практичної реалізації даного співробітництва та джерел регулювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/mijnarodne-/spivrobotnistvo-mij-ukrainoyu-ta-evrop>. 4. Мароха В. *Митне регулювання в ЄС та в Україні: порівняльно-правове дослідження* [Текст] : наук.-практ. посіб. / В. Мароха, Н. Олійник, О. Омельченко. – К. : Ніко-Принт, 2005. – С. 459. 5. *Митний кодекс України від 13.03.2012 року № 4495-VI*. 6. *Політичні відносини між Україною та Республікою Польща* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/diplomacy>. 7. Головін В. В. *Адміністративно-правове регулювання управління митною справою в Європейському Союзі* / В. В. Головін // *Дослідження проблем митної справи : збір. наук. праць здобувачів РТА.* – М. : РІО РТА, 2000. – С. 151.